

YENİLENDİK

11 SINIF

Tarih

Kazanım Sorularından Yeni Nesil Sorulara Geçiş

Pratik Anlaşılır Öğretici

ÖĞRETMENİN
DERS NOTLARI

11. SINIF

TARİH

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekânîk yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

ISBN

978-605-280-347-9

SERTİFİKA NO

40613

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

BASKI VE CİLT

0312 395 56 54

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için

WhatsApp hattımız: 0 542 262 03 37

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ

1595 - 1700 YILLARI ARASINDAKİ SİYASİ GELİŞMELER.....	4
UZUN SAVAŞLARDAN DİPLOMASİYE.....	5
AVRUPA'DA DİN SAVAŞLARINDAN MODERN DEVLETE.....	17
XVII VE XVIII. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ'NDE VE AVRUPA'DA DENİZCİLİK FAALİYETLERİ.....	19
FETİHLERDEN SAVUNMAYA.....	25
TEST - 1.....	35

2. ÜNİTE: DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

AVRUPA'DA DEĞİŞİM ÇAĞI.....	41
OSMANLI DEVLETİ'NDE DEĞİŞİM.....	52
OSMANLI DEVLETİ'NDE İSYANLAR VE DÜZENİ KORUMA ÇABALARI.....	59
TEST - 1.....	69

3. ÜNİTE: ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ

XVIII-XX. YÜZYIL SİYASİ GELİŞMELERİ (1774-1914).....	75
OSMANLI TOPRAKLARINI PAYLAŞMA MÜCADELESİ.....	77
MEHMET ALİ PAŞA'NIN GÜÇ KAZANMASI.....	93
OSMANLI-RUS REKABETİ (1768-1914).....	93
TEST - 1.....	101

4. ÜNİTE: DEVRİMLER ÇAĞINDA DEĞİŞEN DEVLET-TOPLUM İLİŞKİLERİ

İHTİLALLER ÇAĞI.....	106
OSMANLI DEVLETİ'NDE MODERN ORDUYA GEÇİŞ.....	117
XIX. YÜZYILDA SOSYAL HAYATTAKİ DEĞİŞİMLER.....	122
OSMANLI DEVLETİ'NDE DEMOKRATİKLEŞME HAREKETLERİ.....	131
OSMANLI DEVLETİ'NDE DARBELER.....	142
TEST - 1.....	148

5. ÜNİTE: SERMAYE VE EMEK

EL EMEĞİNDEN MAKİNELEŞMEYE.....	152
OSMANLI DEVLETİ'NDE SANAYİLEŞME ÇABALARI.....	154
EKONOMİYİ DÜZELTME ÇABALARI.....	158
TEST - 1.....	162

6. ÜNİTE: XIX VE XX. YÜZYILDA DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYAT

ULUS DEVLETE GİDEN SÜREÇTE NÜFUS.....	165
MODERN HAYATTAKİ SOSYAL DEĞİŞİM.....	166
TEST - 1.....	171

CEVAP ANAHTARI.....	176
---------------------	-----

1595 - 1700 YILLARI ARASINDAKİ SİYASİ GELİŞMELER

Haçova Muharebesi

1596

1606

Zitvatorok Antlaşması

Nasuh Paşa Antlaşması

1612

1618

Serav Antlaşması

Hotin Antlaşması

1621

1639

Kasrı Şirin Antlaşması

Vasvar Antlaşması

1664

1669

Girit'in Fethi

Bucaş Antlaşması

1676

1681

Bahçesaray Antlaşması

II. Viyana Kuşatması

1683

1699

Karlofça Antlaşması

İstanbul Antlaşması

1700

[UZUN SAVAŞLARDAN DİPLOMASİYE]

- * 1516 yılında Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun tahtına Şarlken'in geçmesiyle Habsburg Hanedanı Avrupa'da hüküm sürmeye başladı.
- * Avusturya ise Habsburg Hanedanı'na bağlı olup Osmanlı'ya karşı mücadele eden bir arşidüklük (prenslik) olarak ortaya çıktı.

- * Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Meydan Muharebesi'nin ardından Macar Krallığı'na son vermesi Habsburg İmparatorluğu ile Osmanlı Devleti'ni karşı karşıya getirdi.
- * Habsburg İmparatorluğu'nun İngiltere ve Fransa gibi milli monarşilerle giriştiği mücadeleleri, yeni bir mezhep olan Protestanlığın yayılması gibi gelişmeler Osmanlı'nın bu dönemde Batı'ya yönelik politikalarında belirleyici olmuştur.
- * Kanuni'den sonra 1592 yılına kadar Habsburglar ile sınır çatışmaları dışında önemli bir olay yaşanmamıştır.
- * Uzun süren, İran savaşları Osmanlı'nın Batı'daki sorunlarla ilgilenmesini engellemiştir.
- * XVI. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa siyasetinin merkezinde tekrar yer almaya çalışan Osmanlı bu doğrultuda Fransa'nın İspanya'nın hakimiyetine girmesini engellemeye çalışmıştır. Ayrıca bu dönemde İngiltere'nin İspanya ile meşgul olması ve Venediklilerin Avrupa'daki bu gelişmeler karşısında tarafsızlığını koruması Osmanlı için uygun bir ortam oluşturmuştur.
- * Diğer yandan XVI. yüzyılın sonlarında Osmanlı'nın tekrar Avrupa siyasetinin merkezinde yer alacak gelişmeler yaşanmıştır.
- * Bu politika çerçevesinde Fransa'nın İspanya'nın hâkimiyetine girmesini engellemeye çalışmış, İngiltere ise İspanya'ya karşı giriştiği mücadelede Osmanlı'dan donanma göndermesi için çaba sarfetmiştir.

OSMANLI - AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

- * XVI. yüzyılın sonlarına doğru merkezi yönetimdeki aksaklıklar, İstanbul ve Anadolu'da çıkan isyanlar, doğuda İran, batıda Avusturya savaşları ve ticaret yollarının değişmesinden kaynaklanan ekonomik zararlar Osmanlı'nın devlet idaresinde zaafiyetlerin yaşanmasına neden oldu.
- * Avusturya Avrupa'da süren Otuz Yıl Savaşları nedeniyle Osmanlı'nın bu durumundan faydalanamadı. Avrupa'da yaşanan bu karışıklıklar Osmanlı'nın Avrupa'daki gücünü korumasını sağladı.
- * Avusturya Osmanlı himayesindeki Erdel'in iç işlerine karışmasıyla Erdel Beyi Rakoçi isyan etti.
- * Köprülü Mehmet Paşa Erdel üzerine yürüyerek isyanı bastırdı ve Eflak, Boğdan ve Erdel prenslerini değiştirdi.
- * IV. Mehmet Dönemi'nde Erdel prensinin yeniden Avusturya'ya sığınması üzerine Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Avusturya üzerine sefere çıktı.
- * Avusturya yenilip barış istemek zorunda kaldı.
- * 1664 yılında taraflar arasında **Vasvar Antlaşması** imzalandı. Buna göre;
 - » Erdel Osmanlı'ya bağlı kalacak
 - » Uyvar ve Novigrat kaleleri Osmanlı'da, Zerinvaz Kalesi ise Avusturya'da kalacak
 - » Avusturya'dan savaş tazminatı alınacak

NOT

- Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin Avusturya'dan son kez toprak aldığı antlaşmadır.

KUTSAL İTTİFAK OSMANLILARA KARŞI

II. VIYANA KUŞATMASI

II. Viyana Kuşatması

- * Fazıl Ahmet Paşa'nın ölümüyle sadrazam olan Merziyonlu Kara Mustafa Paşa Avusturya, Lehistan, Venedik ve Rusya ile ayrı ayrı yapılan savaşlarda elde edilen başarılarla güvenerek genişleme siyaseti izledi. Padişah IV. Mehmet'i ikna ederek Viyana'ya sefere çıktı.

OSMANLI - LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

- * Lehistan ile Osmanlı Devleti arasındaki ilk ilişkiler II. Murat Dönemi'nde başladı.
- * Lehistan hem Osmanlı'nın Habsburg (Avusturya) ve Rusya ile mücadelesinde tampon bölge hem de Baltık Denizi'ne ulaşmasında stratejik bir konumdaydı.
- * 1587'de Osmanlı himayesinden çıkan Lehistan'ın Boğdan, Eflâk ve Erdel'in iç işlerine karışması ve Boğdan'a saldırması üzerine II. Osman (Genç Osman), Lehistan seferine çıktı (1621).
- * Lehistan'ın isteği üzerine Hotin Antlaşması yapıldı (1621).
- * Osmanlı Devleti Hotin Antlaşması ile Boğdan'daki Osmanlı egemenliğini güvence altına aldı.
- * Ayrıca bu sefer sırasında yeniçerilerin tutum ve davranışları yeni bir askeri ocağın kurulması fikrini gündeme getirmiştir.
- * Hotin Antlaşması ile Osmanlı - Lehistan arasında sağlanan barış ortamı IV. Mehmet Dönemi'nde yeniden bozuldu.
- * Lehistan'ın Osmanlı himayesindeki Ukrayna'ya saldırması üzerine 1672 yılında Lehistan Seferi'ne çıkıldı.
- * Sefer sırasında Kamanıçe Kalesi ve Podolya topraklarının Osmanlı kuvvetlerinin eline geçmesi üzerine Lehistan barış istemek zorunda kaldı.
- * İki taraf arasında yapılan Bucaş Antlaşması'yla (1672) Lehistan; Podolya'yı Osmanlılara, Ukrayna'yı ise Osmanlı egemenliğindeki Kazaklara bıraktı.
- * Ayrıca Osmanlı Devleti'ne yıllık vergi ödemeyi kabul etti. Lehistan meclisinin vergi maddesini kabul etmemesi üzerine savaş yeniden başladı.
- * 1676'ya kadar süren savaşın sonunda Lehistan vergi yükümlülüğünden kurtulurken antlaşmanın diğer maddelerinde bir değişikliğe gidilmedi.

NOT

- * Bucaş Antlaşması Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da toprak kazandığı son antlaşmadır. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti Avrupa'da en geniş sınırlarına ulaştı.

- * Lehistan, Osmanlı'nın II. Viyana Kuşatması sonrası aldığı yenilgi karşısında Avusturya, Rusya, Venedik ve Malta'nın oluşturduğu Kutsal İttifak'ta yer aldı (1683).
- * Osmanlı 1699'da Karlofça Antlaşması'yla Podolya ve Ukrayna'yı Lehistan'a bıraktı.

- * Osmanlı ve Rus orduları İran'da karşı karşıya geldiler. Ancak Fransa'nın araya girmesiyle iki ülke imzaladıkları **İstanbul Antlaşması** ile İran'ın Kafkasya'daki topraklarını kendi aralarında paylaştılar (1724).
- * İran, şahı II. Tahmasb bu paylaşımı tanımadı. Saldırıya geçen İranlılar, Hemedan ve Tebrizi alınca Osmanlı Devleti İran'a savaş ilan etti.
- * Bu savaşlar devam ederken Osmanlı Devleti'nde çıkan **Patrona Halil İsyanı** sonucu III. Ahmet tahtan indirildi. Padişah I. Mahmut Dönemin'de de Osmanlı - İran savaşları devam etti.
- * Osmanlı Devleti, Tebriz ve Hemedan'ı geri alınca II. Tahmasb barış istedi (1732). **Ahmet Paşa Antlaşması** ile Gence, Tiflis, Revan ve Dağıstan Osmanlı Devleti'ne bırakıldı.
- * II. Tahmasb'in yaptığı bu antlaşmadan memnun olmayan Nadir Han isyan çıkarak II. Tahmasb'i tahtan indirdi. Osmanlı Devleti ile yapılan Ahmet Paşa Antlaşmasını tanımadı. Osmanlı Devleti'ne savaş açarak kaybedilen toprakları geri aldı.
- * Osmanlı Devleti bu sırada Rusya ile siyasi ilişkileri bozduğundan İran'la anlaşma yapmak zorunda kaldı (1736).
- * Ancak Nadir Şah'ın Irak'ı da almak için Osmanlı Devleti'ne saldırması üzerine savaşlar yeniden başladı (1743). Üç yıl süren savaşlarda taraflar birbirine üstünlük sağlayamayınca **Kasr-ı Şirin Antlaşması** esas olmak üzere **Kerdan Antlaşması** yapıldı (1746).

Kasr-ı Şirin Antlaşması

- * Bu antlaşma Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan son antlaşma oldu.
- * XVIII. yüzyıldaki son savaşlar İran'ın başına geçen Kerim Han'ın Basra'yı işgal etmesiyle yeniden başladı. Savaşlar Osmanlı kuvvetlerinin Basra'yı geri almasıyla sona erdi.

- * Kıtalara yayılmış geniş toprakları, güçlü donanması ve siyasi nüfuzu ile İngiltere'ye bu dönemde üzerinde güneş batmayan imparatorluk unvanı verilmiştir.
- * Bu unvanın verilmesinin nedeni İngiltere'nin Kuzey Yarım Küre'de, sömürgelerinin ise Güney Yarım Küre'de bulunmasıdır.

🌟 HOLLANDA'NIN SÖMÜRGE İMPARATORLUĞUNA DÖNÜŞÜMÜ

- * Hollanda Westphalia Barışı (1648) ile bağımsızlığına kavuştu.
- * XVII. yüzyılda ticaret ve gemiciliğin gelişmesiyle hızla zenginleşti.
- * 1602 yılında Doğu Hint Şirketi'ni (VOC) kurarak birçok ürünün ticaretini yaptı.
- * Ekonomik gelişmelerle birlikte güçlenen varlıklı tüccar ve bankerler Hollanda'da aristokratik bir cumhuriyetin de temellerini attı.
- * Gemicilikte ileri gitmeleri deniz taşımacılığında söz sahibi olmalarını sağladı. Böylece Avrupa'nın ticaret araçları oldular.
- * 1795'ten 1815'e kadar Fransız istilâsına maruz kalan Hollanda, elindeki gemilerin çoğunu kaybetti. Kolonilerinin önemli bir bölümünü de Uzak Doğu'daki ticari rantı paylaşmak istemediği İngilizlere kaptırdı.
- * Mali durumun bozulması üzerine Batı ve Doğu Hindistan şirketlerini de feshetmek zorunda kaldı.

🌟 OSMANLI DENİZCİLİĞİNDE KADIRGADAN KALYONA GEÇİŞ

- * Osmanlı, Kuruluş Dönemi'nde denizlere açılırken henüz yeterli bir tecrübeye sahip değildi.
- * Bu nedenle Ceneviz ve Venedik'in gemi ve denizcilerinden yararlandılar.
- * Ancak çok geçmeden gemiler inşa ederek kendi donanmalarını oluşturdular.
- * Fatih ve Kanuni dönemlerinde daha da büyüyen Osmanlı donanması yetenekli denizcileri sayesinde çağdaşı olan devletlere karşı baskın güç oldu.
- * Osmanlı'yı denizlerde üstün güç hâline getiren süreç üç aşamada gerçekleşti.

🌟 BİRİNCİ AŞAMA

Kadırga: Devletin kuruluşundan XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar kadırgalar (kürekli gemi) kullanıldı. Akdeniz'in havasının durgun olması nedeniyle burada yelkenliden çok kadırga tercih edildi. Barbaros Hayrettin Paşa'nın bilgi ve becerileriyle inşa edilen kadırgalar sayesinde Osmanlı Devleti manevra kabiliyeti yüksek, küçük limanlara rahatça girip çıkabilen ve savaşta hızlı hareket eden donanmaya sahip oldu.

3. 1699 Karlofça Antlaşması'na göre;

- Banat ve Temeşvar yaylaları dışındaki tüm Macaristan ve Erdel Avusturyaya bırakıldı.
- Mora ve Dalmaçya kıyıları Venediklilere bırakıldı.
- Podolya ve Ukrayna Lehistan'a bırakıldı.

Buna göre Osmanlı Devleti ile ilgili;

- I. Batıdaki tüm topraklarını kaybettiği,
- II. Orta Avrupa'daki hakimiyetinin sona erdiği,
- III. Gerileme Dönemi'ne girildiği

durumlarından hangilerinin ortaya çıktığı söylenebilir?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) Yalnız III	D) I ve II
E) II ve III	

4. III. Murat Dönemi'nde İran'la yapılan savaşların ardından Ferhat Paşa Antlaşması ile Tebriz, Karabağ, Dağıstan ve Şirvan'ı alan Osmanlı Devleti doğuda en geniş sınırlarına ulaştı. Ancak İran kaybettiği bu toprakları Nasuh Paşa Antlaşması (1612) ile geri aldı.

İran, Osmanlı'nın;

- I. Avusturya ile savaşıması,
- II. Celali İsyanları ile uğraşması,
- III. Kutsal İttifak ile savaşıması

gelişmelerinden hangilerini fırsat bilerek kaybettiği topraklarını geri almıştır?

A) Yalnız I	B) I ve II
C) I ve III	D) II ve III
E) I, II ve III	

5. XVII. yüzyılda Osmanlı- Venedik savaşlarının yaşanmasında Osmanlı Devleti'nin Girit Adası'nda egemenlik kurmak istemesi etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin Girit Adası'nı almak istemesinde;

- I. Girit'e yerleşen korsanların Türk ticaret ve hac gemilerine zarar vermesi,
 - II. Doğu Akdeniz'de geçiş yollarının güvenliğini sağlamak istemesi,
 - III. Akdeniz'i Türk gölü haline getirmek istemesi
- durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız III	B) Yalnız II
C) I ve II	D) II ve III
E) I, II ve III	

6. Westphalia Barışının Avrupa'ya getirdiği yeni düzende feodalitenin yerine merkezi yönetimler oluşturuldu. Birden fazla güçlü merkezi otoritenin varlığı bu güçlerin birbirinin iç işlerine karışmasını engelleyecek bir devletler sisteminin gelişmesine yol açtı. Bu düzen günümüzdeki egemenlik anlayışının başlangıç noktası oldu.

Westphalia düzeninin oluşmasına;

- I. Avrupa'daki din savaşları,
- II. Rönesans hareketleri,
- III. Reform hareketleriyle kilisenin egemenliğinin sarsılması

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I	B) I ve III
C) Yalnız III	D) II ve III
E) I, II ve III	

- * Fransa, İspanya ve İngiltere gibi merkezi devletler güç kazandı.
- * Askeri düzen ve ordu yapılarında birçok gelişmeler yaşandı.
- * Ağır zırhlarla donatılmış, gerektiğinde savaşıyan şövalyeler yerlerini sürekli hazır bulunan süvarilere bıraktı.
- * Bu dönemde güçlü ordular kuramayan İtalyan şehir devletleri güçlü savunma için kale surlarını yıldız şeklinde inşa ettiler.
- * Piyade sınıfı önem kazandı. Farklı savaşçı unsurlar aynı ordular içinde eş güdümlü olarak kullanıldı.
- * Mızrakçılar, tüfekçiler, okçular, piyadeler ve süvarilerden oluşan ordular oluşturuldu.
- * Eski model tüfeklerin yerini önce fitilli sonra da çakmaklı tüfekler aldı.
- * Yeni Çağ Avrupası'nda denizcilik alanında da önemli gelişmeler yaşandı.
- * Bu gelişmelerden ilki okyanus gemiciliğinde oldu.
- * Carrackın (karak) ve caravel (karavel) denilen gemiler okyanus yolculuklarına uygun hale getirildi.
- * İkinci gelişme ise gemilerde demir topunun kullanımının yaygınlaşmasıyla (1570) oldu.
- * Üçüncü gelişme de devletlerin denizcilğe önemli bir destek vermeye başlamasıydı.
- * Devletler XVI. yüzyılda masrafsız olması nedeniyle ticari gemilere önem verdi.
- * XVII. yüzyılda ise düzenli deniz filoları oluşturdular.
- * XVI. yüzyılın sonunda kargo kapasitesi ve seyir gücü yüksek olan kalyonlar kullanılmaya başlandı. Bu gemilerin kullanılması deniz savaşlarında ve ticaretinde yeni uygulamaları da beraberinde getirdi.

• XVII VE XVIII. YÜZYILLARDA AVRUPA DÜŞÜNÜRLERİ

- * İngiltere'de ortaya çıkan Aydınlanma düşüncesi diğer Avrupa ülkelerine de yayıldı.
- * Aydınlanma Çağı düşünürleri, insanın aklını kullanarak evreni açıklayabileceğini savundular.
- * Bu düşünürler bilimin yanı sıra siyasi ve sosyal konularla da ilgilendiler.
- * Böylece Avrupa'da bilimsel, sosyal, siyasi ve ekonomik gelişmelere öncülük ettiler.

NOT

- Osmanlı Devleti'nde matbaanın açılmasına fetva veren Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi'dir. Hattatlar boşa kalsın diye dini eserlerin matbaada basılması engellenmiştir. III. Selim Dönemi'nde **Matbaa-i Amire** adıyla ilk resmi devlet matbaası kuruldu.

İLİM VE İRFAN ERLERİ

- Osmanlı Devleti'nin askeriye başta olmak üzere birçok alanda yaşadığı değişime öncülük eden ve Osmanlı fikri hayatında değişime zemin hazırlayan önemli şahıslar bulunmaktadır.
- Osmanlı ilim ve irfan geleneğindeki yenilik arayışlarının öncüleri arasında özellikle; Kâtip Çelebi, Naima Efendi, Evliya Çelebi ve Yanyalı Esad Efendi gibi örnekler öne çıkmaktadır.

KATİP ÇELEBİ

- 1609-1657 yılları arasında yaşadı.
- Osmanlı yenileşmesinin öncü şahsiyetlerinden olan Kâtip Çelebi'nin gerçek adı **Hacı Halife Kalfa**'dır.
- Tarih, coğrafya, bibliyografya ve biyografi ile ilgili çalışmalar yapmış bir Osmanlı bilim insanıdır.
- En bilinen eserleri, İslam dünyasının 14.500 eserini ve 10.000 yazarını alfabetik dizin sistemi ile tanıttığı **Keşfü'z Zünun** ile daha sonra İbrahim Müteferrika tarafından basılan meşhur coğrafya eseri **Cihannüma**'dır.
- Düstürü'l Amel** adlı risalesinde devlet meselelerine ait eksik veya yanlış olan uygulamaları ele alarak bu sorunların çözüm yollarını ortaya koydu.
- Cihannüma'da devletin sosyolojik bir tanımını ortaya koyan Katip Çelebi, devletin devamını insanlar için dünya huzurunun ve mutluluğun en önemli şartı saydı.

NAİMA EFENDİ

- 1655-1716 yılları arasında yaşadı.
- Devletin ilk resmi tarihçisi veya vakanüvisidir. Asıl adı Mustafa'dır.
- Özellikle tarih, edebiyat ve astroloji ile ilgilendi.
- İlmiyle kısa zamanda itibar kazandı ve bir süre sonra Divan-ı Hümayun kâtibi oldu.
- Naîma'nın temel eseri olan Naîma Tarihi, 1574'ten başlayıp 1651'e kadarki olayların iç yüzünü aydınlatmaktadır.
- Genellikle önemli ayrıntıları kapsayan bu eseriyle hem devrin tarihini hem de sosyal hayatını tasvir eder.

VIII-XX. YÜZYIL SİYASİ GELİŞMELERİ (1774-1914)

Aynalıkavak Tenkihnamesi	1779	Navarin Olayı	1827
1783	Rusya'nın Kırım'ı İlhakı	1829	Edirne Antlaşması
Fransız İhtilali	1789	Fransızların Cezayir'i Alması	1830
1791	Zıstovi Antlaşması	1833	Kütahya Antlaşması
Yaş Antlaşması	1792	Hünkâr İskelesi Antlaşması	1833
1798	Fransa'nın Mısır'ı İşgali	1838	Balta Limanı Antlaşması
El-Ariş Antlaşması	1801	Nizip Muharebesi	1839
1804	Sırp İsyanı	1839	Tanzimat Fermanı
Sened-i İttifak	1808	Londra Antlaşması	1840
1812	Bükreş Antlaşması	1841	Londra Boğazlar Sözleşmesi
Viyana Kongresi	1815	Kırım Savaşı	1853-1856
1821	Rum İsyanı	1856	Islahat Fermanı
Sudan'ın Osmanlı Hakimiyetine Girmesi	1821-1881	Paris Antlaşması	1856

[OSMANLI TOPRAKLARINI PAYLAŞMA MÜCADELESİ]

XIX ve XX. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin Toprak Kayıpları

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA PROJESİ

- * Rusya, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla Osmanlı toprakları üzerinde daha geniş emeller beslemeye başladı.
- * II. Katerina (Catherine) Yunan (Grek) Projesi olarak bilinen politikasıyla Osmanlı topraklarını paylaşmayı ve eski Bizans'ın canlandırılmasını amaçlamıştır.
- * Bu paylaşım, Avusturya İmparatoru II. Jozif (Joseph) de destek vermiştir.
- * 1870'de Avusturya'da bir araya gelen taraflar aldıkları kararları imzalamışlardır.
- * Projeye göre; İstanbul, Trakya, Makedonya, Bulgaristan ve Kuzey Yunanistan'ın birleşmesiyle Bizans İmparatorluğu kurulurken Balkanlarda birçok bölge ise Avusturya'ya bırakılıyordu.
- * Ancak Avusturya imparatorunun ölmesiyle proje uygulanamamıştır.

ŞARK MESELESİ (DOĞU SORUNU)

- * Şark Meselesi, ilk olarak Viyana Kongresi'nde (Rus Çarı Alexandır tarafından) siyasi bir terim olarak kullanıldı.
- * Bu mesele I. Dünya Savaşı'na kadar Osmanlı topraklarına sahip olmak isteyen emperyalist güçlerin politikası olmuş ve bu güçler Sevr Antlaşması ile amaçlarına ulaşmak istemiştir.

- * Almanya'nın başkenti Berlin'de toplanan konferansa Osmanlı, Rusya, Avusturya, Fransa, İtalya ve Almanya katıldı.
- * Yapılan görüşmeler sonucunda Ayastefanos Antlaşması'nı ortadan kaldıran Berlin Antlaşması imzalandı.

BERLİN ANTLAŞMASI'NDA ALINAN KARARLAR

- * Bulgaristan üçe ayrılacak.
- * Makedonya ıslahat yapılmak üzere Osmanlı Devleti'ne bırakılacak.
- * Doğu Rumeli'ye özerklik verilecek.
- * Asıl Bulgaristan Osmanlı Devleti'ne bağlı prenslik durumuna gelecek.
- * Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız olacak.
- * Bosna-Hersek'in yönetim ve denetimi geçici olmak kaydıyla Avusturya'ya bırakılacak.
- * Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya; Doğubeyazıt Osmanlı Devleti'ne bırakılacak.
- * Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.
- * Ermenilerin oturdukları yerde ıslahatlar yapılacak.
- * Karadeniz ve Boğazlar konusunda Paris Antlaşması esas alınacak.

BERLİN ANTLAŞMASI'NIN SONUÇLARI

- * Berlin Antlaşması Osmanlı Devleti'nden çok İngiltere'nin Orta Doğu'daki çıkarları üzerinde belirgin Rus tehlikesini azalttı.
- * Berlin Antlaşması ile Ayastefanos arasında çok ciddi bir değişim olmadı.
- * En önemli değişiklik Bulgaristan'ın bağımsızlığının iptal edilmesi oldu.
- * Berlin Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'nin artık bir Avrupa devleti sayılmayacağı ve paylaşılmak istendiği açıkça ortaya çıktı.
- * Bu durum karşısında Osmanlı Devleti XIX. yüzyıl boyunca yürüttüğü denge siyaseti gereği İngiltere'den uzaklaşarak Almanya ile siyasi ve askeri alanda yakınlaşma dönemine girdi.
- * Berlin Antlaşması ile Osmanlı Devleti Balkanlarda geniş toprak kaybına uğradı.
- * Osmanlılık akımı, milliyetçilik akımı karşısında önemini kaybetti.
- * Bulgaristan'ın parçalanmasıyla Rusya'nın Balkan egemenliği ve Ege Denizi'ne inmesi engellendi.
- * Ayrıca I. Dünya Savaşı'na kadar sürecek Osmanlı-Rus barışı sağlandı.

BERLİN'DE MAKEDONYA SORUNU

İlk Çağ'dan Günümüze Makedonya Haritası

- * Yunanistan 1829 Edirne Antlaşmasıyla, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan ise 1878 Berlin Antlaşmasıyla bağımsız oldular. Bu devletler bağımsızlıklarını elde ettikten sonra topraklarını genişletme politikası yürüttüler.
- * Bu devletlerin hepsinin hedeflerinden biri de Makedonya'ydı.
- * Hedeflerine ulaşmak için Makedonya'da teşkilatlar kurarak çetecilik faaliyetlerinde bulundular.
- * Osmanlı bu faaliyetlere karşı **İzleme Taburları** denilen jandarma birlikleriyle karşı koymaya çalışsa da başarılı olamadı.
- * Böylece ilk kez Manastır şehrinde (1903) başlayan isyanlar aralıklarla Makedonya'nın her yerinde görülmeye başlandı.
- * Padişah II. Abdülhamit bu isyanların önüne geçmek için II. Meşrutiyet'i ilan etti (1908).
- * Osmanlı Devleti'nin II. Meşrutiyet'le birlikte Makedonya'da ıslahatlar yapmasına rağmen Trablusgarp Savaşı'nı fırsat bilen Bulgar ve Sırp çeteleri Makedonya'da katliamlar ve yağmalamalar gerçekleştirdi.
- * Böylece Osmanlı'nın Balkan Savaşları öncesi yaşadığı en önemli sorunlardan biri Makedonya meselesi oldu.
- * 1912-1913 yılları arasında yaşanan Balkan Savaşları bittiğinde yapılan Bükreş Antlaşması ile Makedonya Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasında paylaşıldı.

- * Balkanlardaki ayaklanmaları önlemek amacıyla Osmanlı Devleti I. Meşrutiyet'i (Kanun-i Esasi) ilan etti ancak meşrutiyetin ilanı Rusya'yı memnun etmedi.
- * 1877-1878 yıllarında Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) çıktı. Savaşta Osmanlı yenilince Ayastefanos Antlaşması imzalandı.
- * Avrupalı devletler, çıkarlarına aykırı olan bu antlaşmayı tanımayınca yerine Berlin Antlaşması imzalandı. Antlaşma gereği Elviye-i Selase olarak adlandırılan Kars, Ardahan ve Batum Rus işgaline uğradı.
- * Ermeni Meselesi de bu antlaşmayla uluslararası bir sorun hâline geldi.
- * Bu antlaşmadan sonra Rusya Kafkaslarda yaşayan yüz binlerce Müslüman Türkü Anadolu'ya göçe zorladı.
- * 1914'te başlayan I. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri tarafında yer alan Rus Çarlığı ile İttifak Devletleri arasında yer alan Osmanlı Devleti karşı karşıya geldi.
- * Çanakkale Cephesi'ndeki savaşın zaferle sonuçlanması İtilâf Devletleri'nin Rusya'ya yardım ulaştırmasını engelledi.
- * Yardım ulaşmayınca Rusya'da iç karışıklıklar başladı. Bu gelişmelerden sonra Rusya'da Bolşevik İhtilali (1917) yaşandı ve çarlık rejimi yıkıldı.

BOĞAZLAR MESELESİ

- * Rus Çarı I. Petro'nun sıcak denizlere inme hayalini gerçekleştirme yolunda boğazların ele geçirilmesi, Rusya'nın temel politikası hâline geldi.
- * 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Rusya, Boğazlar üzerindeki isteklerini artırdı.
- * 1833'te Mısır İsyanı'nda Rusya'dan alınan yardım çerçevesinde Rus donanmasının Boğazlardan geçişi Rusların sıcak denizlere inme politikasında en büyük adımı oldu.
- * Aynı sene imzalanan Hünkâr İskelesi Antlaşması, Rusya için istediği ortamın oluşmasını sağladı.
- * Boğazlar bu antlaşmayla büyük devletlerin donanmalarına kapatılırken, Rus savaş gemilerine ise açık hale geldi.
- * Rusya'nın Hünkâr İskelesi Antlaşması ile Boğazlar üzerinde elde ettiği haklar başta İngiltere olmak üzere büyük devletleri endişelendirdi. Bu nedenle sekiz yıllığına imzalanan Hünkâr İskelesi'nin süresi dolunca büyük devletler Boğazların statüsünü belirlemek için 1841'de Londra Boğazlar Sözleşmesini yaptılar.
- * Bu sözleşme gereğince Rusların Boğazlar üzerindeki ayrıcalığı ortadan kalktı.

[TEST - 1]

1.

ŞARK MESELESİ

Doğu sorunu olarak da adlandırılan Şark Meselesi ilk defa büyük devletlerin düzenlediği Viyana Kongresi'nde siyasi bir terim olarak kullanıldı (1815).

1071'de Anadolu'ya girerek Rumeli'ye geçen ve oradan da Balkanlara hakim olup Viyana kapılarına dayanan Türklerin 1683'te Viyana'da yenilgiye uğraması Şark Meselesi'nin ilk aşamasıdır.

Viyana Kongresi sonucunda Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nin Balkanlar, Karadeniz kıyıları ile Orta Doğu'daki toprakları üzerinde güç sahibi olmak için kıyasıya mücadeleye girdiler.

Çarlık Rusya'nın sıcak denizlere inmek için Boğazlara hakim olmak istemesi, Balkanlar'daki Slavları ayaklandırması ve Ortodoks mezhebini himaye etmesi Şark Meselesi'nin bir parçasıdır.

Rusya Hasta Adam olarak nitelendiği Osmanlıya karşı her türlü saldırıda bulundu.

Şark Meselesi'nin ikinci aşamasında Avrupalı devletler Balkanlardaki Hristiyan halkları Osmanlı hakimiyetinden çıkarmayı hedefledi.

Yukarıdaki mercekten bakıldığında Şark Meselesi ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Genel olarak Osmanlı topraklarının bölüşülmesi projesidir.
- B) Büyük devletlerin Osmanlı toprakları üzerinde giriştiği çıkar mücadelesidir.
- C) Şark Meselesi fikrini ortaya atan ilk devlet Çarlık Rusya'dır.
- D) Sistematik olarak gelişen Şark Meselesi'nin ilk aşaması Osmanlıyı Avrupa'dan atmaktır.
- E) Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıkların büyük devletler tarafından desteklenmesi Şark Meselesi projesinin bir parçasıdır.

- * Sanayi İnkılabı'yla el gücünden makine gücünün hâkim olduğu üretim tarzına geçildi.
- * Bu tarz üretim, dokuma sektöründen başlayarak diğer sektörlerle de yayıldı.
- * Yeni üretim tarzıyla birlikte üretimde çeşitlilik ve üretim miktarı arttı.
- * Endüstriyel üretime geçiş XVIII. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıktı.
- * İngiltere'de 1760 yılında James Watt buhar makinesini icat etti.
- * Böylece sanayide insan gücü yerine makine kullanımı yaygınlaştı.
- * Ham maddelerin işlenmesiyle ürünlerin sayısında ve çeşitliliğinde artışlar yaşandı.
- * Bu durum işlenmiş malların satımı için insanları pazar arayışına itti.
- * Böylece küresel ticaret faaliyetleri önemli ölçüde arttı.
- * Endüstriyel üretime geçilmesiyle;
 - » Üretim arttı.
 - » Sermaye birikimi artarak iç ticaret büyüdü.
 - » Dokuma sanayisi geniş pazarlara sahip oldu.
 - » Demir-çelik sanayisi gelişti. Bu durum ağır sanayinin (silah üretimi) oluşmasına zemin hazırladı.
 - » Üretim aletleri değişerek modern bir hale getirildi.
 - » Tarımın modern aletlerle yapılması üretimin hızını ve miktarını artırdı.
 - » Mekanik tohum ekme makinasının icadı tarımda verimliliği artırdı.

Klasik Üretim (Zirai Üretim ve Zanaat Üretimi)	Endüstriyel Üretim
Üretimde el emeği ön plandadır.	Üretimde makineleşme ön plandadır.
Üretim küçük atölyelerde sınırlı sayıda gerçekleştirilir.	Üretim fabrikalarda seri hâlde ve yüksek miktarlarda yapılır.
İş bölümünde geleneksel eğitimden yararlanılır.	İş bölümünde modern eğitimden faydalanılır.
Üretim teknolojisi basittir.	Üretimde gelişmiş teknolojiler kullanılır.
Üretimde çalışan sayısı sınırlıdır.	Çalışan sayısı binlerle ifade edilir.
Üretim araçlarının mülkiyeti zanaatkâra aittir.	Üretim araçlarının mülkiyeti fabrika/firma sahibine aittir.
Üretim ve satış aynı mekânda gerçekleşmektedir.	Üretim fabrikalarda, satışlar iç ve dış pazarlarda yapılır.

[TEST - 1]

1. **Kölelik Düzeni:** İnsanlık tarihinin bilinen ilk toplum yapısı köleci toplum düzenidir. Tarım üretim aşamasında toprakta yapılan üretimin zorlukları kölelik düzenini doğurdu.

Feodal Düzen: Zirai alanlarında serflik düzeni ve kentsel alanlarda zamanla ve ticarete dönük lonca düzeni kuruluydu. Bu düzende sınırlı bir tüketim olduğundan ekonomide bir durgunluk söz konusudur.

Atölye Tipi Üretim: Bu üretim organizasyonunda, çalışma ve yaşam alanları birbirinden ayrılmamış ve çalışma zamanı da kesin sınırlar ile belirlenmemiştir.

Manifaktür (İmalat): Belli bir zanaat işinin, parçalarının her birinin farklı işçiler tarafından yapılmasıdır. İşçiler işin bir bölümünde uzmanlaşır. Bu üretim biçimi fabrika sistemine geçişin ilk aşamasıdır.

Yukarıdaki Sanayi İnkılabı öncesindeki üretim organizasyonları değerlendirildiğinde klasik üretim (Zirai üretim ve zanaat üretim) ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üretimde el emeği ön plandadır.
- B) Üretim ve satış aynı mekanlarda gerçekleşir.
- C) Üretim seri hâlde ve yüksek miktarda yapılır.
- D) Üretim küçük yerlerde ve sınırlı sayıda gerçekleşir.
- E) Köylüyü toprak sahibinin etrafında toprağa bağlayan mecburi bir üretim rejimidir.

2. XX. yüzyıldaki ülke ekonomilerinin en önemli özelliği, Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan endüstriyel üretim tarzına dayalı olmasıdır. Bu üretim tarzının ortaya çıkması, Avrupa'da el emeğine dayalı olarak üretim yapan işletmelerin yavaş yavaş ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Endüstriyel üretime geçemeyen ülkelerde;

- I. ihtiyacına cevap verebilecek yeterlikte bir üretim kapasitesine ulaşamaması,
- II. ithalata ağırlık verilmesi,
- III. tüketici bir toplum yapısının oluşması

durumlarından hangilerinin görüldüğü söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

[ULUS DEVLETE GİDEN SÜREÇTE NÜFUS]

- * Fransız İhtilali'nin getirmiş olduğu milliyetçilik akımı imparatorluklarda parçalanmalar meydana getirdi. Bu durum Avrupa'da uzun yıllar sürecek savaflara yol açtı.
- * Bu savaflarda yok olmamak, dinlerini, dillerini kaybetmek istemeyen birçok Avrupalı Dünya'nın değişik coğrafyalarına göç ettiler.
- * 1848'de Macarlar ile Avusturya arasında yaşanan savaflarda Macar, Polonya ve Çek halkı Osmanlı topraklarına sığındı.
- * Avrupa'da Osmanlı'nın aldığı yenilgiler ve toprak kayıpları sonucunda orada yaşayan Müslüman ahali inanç ve kültürlerini daha rahat yaşayabilecekleri Osmanlı ülkesine göç ettiler.
- * Kaybedilen bu topraklardan kimi zaman kitlesel kimi zaman da bireysel göçler yaşandı.
- * Osmanlı'da genel nüfus düşerken Müslüman nüfus arttı.
- * Bu göçler Osmanlı Devleti'nin demografik yapısının değişimine neden oldu.
- * Yaşanan göçlerle beraber kaybedilen toprak gelirlerinin de azalması Osmanlı maliyesi üzerine büyük yük getirdi.
- * Göçmenlerin yerleştirildiği yörelerde toprak, su ve güvenlik konularında sorunlar yaşandı.

ULUS DEVLET

- * 1830 ve 1848 ihtilalleri mutlakiyetçi krallıkların sonunu getirirken aynı zamanda demokratik ve laik devlet düzenini de getirdi. Bu yeni düzen milli devletlerin oluşumunu hızlandırdı. Böylece XIX ve XX. yüzyıllarda ulus devlet anlayışı herkes tarafından kabul edilen bir ilke oldu.
- * Ulus devlet anlayışı ilk kez Fransa, Almanya ve İtalya gibi devletlerde görüldü daha sonra dünyaya yayıldı.
- * Bu yapının meşruiyet kaynağını din, soy veya krallık gibi unsurlardan çok laik ve demokratik unsurlar oluşturdu.
- * Ulus devlet yapısında vatandaşlar eşit hale getirilerek ülke yönetimine doğrudan katılan yurttaş kimliğine kavuşturuldu. Ulus devletler;
 - » Siyasi otoritelerin tek merkezde toplandığı
 - » Ülkede yönetimin tek bir anayasa ile sağlandığı
 - » Meclisin çıkardığı kanunların tüm ülkede uygulandığı
 - » Tek bir milletten oluşan toplum yapısının olduğu, üniter bir özelliğe sahip siyasi oluşumları.
- * Ulus devletler demokratik ve parlamenter unsurlar üzerine kurulmalarına rağmen kendi milletini diğer milletlerden üstün tutma fikirlerinden vazgeçmemiştir.

ULUS DEVLET ANLAYIŞININ OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

- * Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımından, Osmanlı topraklarında yaşayan uluslar etkilenecek isyan ettiler.
- * 1815 Viyana Kongresi'nde Avrupalı mutlak monarşiler Fransız İhtilali'nin getirdiği ulusçuluk hareketlerine karşı ortak hareket etme kararı alırken bu kararlarını Osmanlı Devleti için uygulamadılar.
- * Tam tersi bir politika ortaya koyarak adına Şark Meselesi dedikleri politikayla Osmanlı'da yaşayan ulusların bağımsızlık hareketlerine destek verdiler.
- * Şark Meselesi kapsamında Osmanlı Devleti'ni parçalamayı hedefleyen Avrupalıların ilk hedefi Balkanlar oldu.
- * Rusya Panslavizm politikası amacıyla Balkanlarda yaşayan insanlara destek verdi.
- * Yaşanan ayaklanmalar sonucunda Yunanlılar, Bulgarlar, Sırp, Karadağ ve Romanya bağımsız oldu. Bu coğrafyada yaşayan Müslüman Türk unsurları soykırıma uğramamak için Anadolu'ya göç ettiler.
- * Göçler sadece Balkanlar'dan Anadolu'ya doğru gerçekleşmedi aynı zamanda Kafkaslar'dan ve Kırım'dan da Rusların baskısından dolayı Anadolu'ya göçler yaşandı.
- * Ayrıca 1848 ihtilalleri sonrasında Osmanlı ülkesine Yahudi, Macar, Çek ve Lehlerden (Polonyalılar) önemli oranda nüfus göç etti.
- * Göçler sonrası barınma, beslenme, sağlık ve yerleşme gibi sorunlar ortaya çıktı.
- * Bu sorunları çözmek için 1857 tarihli Muhacirun Kanunnamesi yayımlandı ve 1860-1861 yıllarında [Muhacirun Komisyonu](#) kuruldu.
- * 1831-1882 yılları arasında yaşanan göçlerle Anadolu'daki Müslüman nüfusu ikiye katlandı.
- * Tüm bu göçlerin sonucunda Osmanlı'nın demografik yapısında önemli ölçüde değişiklik yaşandı.
- * Gelen göçler köy ve şehir nüfus oranlarını değiştirdi. Değişik coğrafyalardan gelen muhacirler, çoğunlukla boş topraklar üzerine yerleştiler ve buralarda yeni köyler kurdular.

[MODERN HAYATTAKİ SOSYAL DEĞİŞİM]

- * Sanayi İnkılabı'nın getirdiği ekonomik imkanlar sayesinde insanlar gelirleriyle ihtiyaçları dışında arzularına hitap eden lüks ürünlere de yöneldiler.
- * Tüketime yönelik yaşantı toplumun tüm katmanlarına kısa sürede yayıldı.
- * Küresel ekonomiye yön veren güçler toplumun bu yönünü fırsata çevirerek ürettikleri ürünleri insanlara satabilmek için yeni yöntemler geliştirdiler.
- * Böylece reklamcılık, halkla ilişkiler ve pazarlama faaliyetleri büyük önem kazandı.

[TEST - 1]

1.

Boş Zaman Kavramı: İşten artan, bağlayıcılık ve zorunluluktan uzak bir zaman olarak tanımlanmaktadır. Kişinin özgür iradesiyle kullanacağı bir zaman dilimidir. Örneğin; moda, spor ve eğlence gibi.

İş Zamanı Kavramı: Amaçlı bir dizi faaliyeti ve bunun için geçirilen süreyi kapsar. Bu eylem çoğu kez zorunluluk, bağlayıcılık, disipline olma, örgütsel normlara dayanma gibi bir yapıyı göster. Örneğin; fabrikada çalışan işçi, bankacılık faaliyetleri ve maden ocaklarında çalışan işçiler gibi.

Buna göre Sanayi Devrimi'nin bireyin hayatında;

- I. iki alanlı bir yaşam tarzı oluşturduğu,
 - II. hayatında özgür iradesinin devre dışı kaldığı bir zaman dilimi yaşattığı,
 - III. kültürel aktivitelerde bulunduğu
- değişimlerinden hangilerini getirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. XIX. yüzyılda şehirleşmenin artmasıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla;

- I. limanların modernleştirilmesi,
- II. alt yapı hizmetlerinin yapılması,
- III. modern belediyelerin kurulması

tedbirlerinden hangileri alınmıştır?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. XIX. yüzyıla kadar Osmanlı toplumunda Müslümanlar ile gayrimüslimler arasında nüfus oranında bir fark yok iken, bu yüzyıldan itibaren gayrimüslim nüfusun azaldığı ve buna paralel olarak da Müslüman nüfusun arttığı görülmüştür.

Bu durumun yaşanmasında;

- I. kaybedilen savaşlarla sınırların daralması,
- II. kaybedilen bölgelerden yurda göçlerin yaşanması,
- III. Osmanlı Devleti'nin milliyetçi politika götürmesi

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

TÜM KİTAP İÇERİKLERİ BURADA!

Tüm kitap içeriklerine ve akıllı tahta içeriklerine ulaşmak için
"Editör Data" uygulamasını indirin.
(Telefonunuzun kamerasını açıp karekodu okutunuz)

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

ISBN 978-605-280-347-9

9 786052 803479